

آبونه شرائطی
 داخلی، خارجی، هریر ایچون
 سنه لکی (۲۵۰)، آلتی آیانی
 (۱۳۰) غروشدر.
 نسخہ سی ۵ غروش،
 سنه لکی ۵۲ نسخہ در
 اداره خانہ
 باب عالی جادہ سنہ دائرہ مخصوصہ
 اختطارات
 آبونہ بدلی پشیندر
 مسلک موافق آثار مع المثنویہ
 قبول اولنور. درج ایدلہین
 یازیر اعادہ اولونماز

کتابخانه

۱۳۳۰

دینی، فلسفی، علمی، ادبی هفته لق مجموعہ اسلامیہ در
 باش محرر صاحب و مدیر مسئول

اشرف ارباب

محمد عاکف

والله يهدي من يشاء الى صراط مستقيم

اختطارات

ادرس تبدیلندہ آبریحہ بش
 غروش کوندربلایدر

مکتوبلرک امضالری واضح
 و او قوناقلی اولسی و آبونہ صرہ
 نومسرو منی محتوی بولسی لازمدر
 مالک اجنبیہ ایچون آبونہ
 اولانارک آدر سلرینک فرانسیز
 چہدہ یازلسی رجا اولنور.

پارہ کوندربلدیکی زمان نہ یہ دایر
 اولدیننک واضعاً بیلدیرلسی
 رجا اولنور.

اتبعون اهدکم سبیل الرشاد

تاریخچہ طریق تدریس

کچل نجیب حضرت خلافتناہی شاہزادہ جوانمخت
دولتو نجابتلو ارطغرل افندی حضرتلربنک نام
عالیٰ نجابتناہیلربنہ اتخاف اولونمشدر .

قرن سابع ایچندہ ایدی کہ ، ہان ہان بتون جہانہ کشف
ظلمت جہل استیلا ایتمشیدی . بر طرفدن اندلس عربلربنک نور
مجرد الہی کی تنور عالم مدنیت ایلین کافہ مبانی مبارکہ عرفانی ،
ظلمانی برستزہ نسیان ایچندہ نظرلردن نہان اولغہ باشلامش ، دیگر
طرفدن شرقدہ ظہورایدوبدہ نیچہ عصرلسعادت بشری ادامہ ایدن بتون
فیوضات معرفت ومدنیت ظلوم وجہول عنوانہ انسانی آدم آرسندہ
اک زیادہ استحقاق کوسترن بر ظالم وخونریزک بغیر حق دوکدیکی
خون مظلومانک وجودہ کتیردیکی طوفان ایچندہ محو اولوب کیتمشیدی .
ایشہ بو ائنادہ ایدی کہ اقصای شرقک افق معلانندن ظہورایدن
ہلال عثمانی یاواش یاواش یوکسہلرک اوشب جہانک پردہ ظلمایسنی
پیرتوب تنور عالم السانیت ایتکہ باشلادی . بولوندینی آسمان عزت
ورفتندہ اعتلا ایلہ بدر کمانہ واسل اولدی . بر آز سوکرہ لری ایسہ
جہان کالاتک استادان معرفتی ممالک عثمانیہدہ پیشیر ، بتون عالم
السانیتی فیض عرفانلریلہ مستفیض معرفت ایدرلر ایدی .

دین الہینک تأیید احکام شرعیہمی خصوصندہ اسلافک اظہار
ایتدکاری جدو کال ، اسلامیت نام عالیسنہ اولہرق معجزہ بالغہ عد
اولونتمہ شایان ایدی . اعلائی شان دیانت ، حمایہ معرفت وسائلنک استحصالی
بولندہ اظہار ایدیلن خارقہلرہ سلطان الاقالیم اولان استانبولک اوتسندہ
بریسندہ مشہودیز اولان مدرسہ لہ ، برشاہدسنکیندر . او دارالعرفانلرک
جزائن کالاتدن بر چوقزمانلر اغتنام ایہدیکمز انواع جواہر معرفت
سوکرہ لری بر طقم نا اہلر اللربنہ دوشہرک بر چوغی قیمت اصلینہ
سندن دور اولدی . بر خیابنسی دہ ضیاعہ اوغرادلدی .

مدارس عالیہ عثمانیہدن اولہ اتقیای علما یتشمشدرکہ شرع
وعقلک استنحسان ایتدیکی امر معروفہ امتثال ، عقل وشرعک تقییح
ایلہدیکی نہی عن المنکر دن اجتناب جہتلرندہ بالذات مقتدای عالم ایدیلر .
ورنہ علوم انیسا عنوان ، فقخرتنہ - استحقاق ذاتیلربنک بارواغیار
نظرندہ اظاہریلہ - اثبات لیاقت ایدرلردی .

تحت عثمانیہ بخش رونق ایلہ بن سلاطین سالفہنک عموماً مشاورلری
ایسہ زمانلرندہ موجود اولان ونص کریم ایچزہ قدر والاری ثنا
بووریلان علما ایدی .

مؤسس بنیان دولت عثمان غازیبنک - بر دولت مدنیہنک تاسیسی
ایچون اقتضا ایدن سطوت مادیہ ، مکارم اخلاق ، قدرت فکریہ کی

[* بو مقالہ وقتیلہ علمہ سالنامہ سندنہ بک افس اولہرق نشر ایدلشدہ .
بورادہ اصلی عیناً نشر ایدلدی .

مالکینک حضوربنہ کیدرک یکیدن ہا کہلری اجرا اولنوبدہ او حکمک
حجتہ حکم ایلہ .

بورالری اطرافیلہ تأمل ایتلک لازمکاورکن ہیچ دوشونلماش .
مذہب مالکی اوزرہ طائفہ قومیسینولری تشکیل ایدلسون ، انلرک ویرہ
جککری حکملر سجاللرہ قید اولنسون ، اعتراض مسموع اولنسون ،
دنیلماکہ مسئلہ حل اولندی ظن ایدلش . امرنکاحدہ حل وحرمت
احکامی تلفیق مذاہب وادیسندن بوقیرہ نشویش ایدلشدر .

بوندہ زوجات ایچوندہ خیر ومصلمت بوقدر . اولہ زوجنہ
اعلان خصومتلہ خلاف مذہب آیلش اولان قادیانی اہالیزدن کہم
آلہ حق . آکا تقرب ایتکہ خواص وعوام اکر زنا دہزلرسہ البت
شہلی طانیہ حقلردر . مغرب دیاربنہ یاخود سودانہ کیدوب مالککیرہ
وارہ حق دکلیا . دہا اطرافلی دوشونلورسہ انی مالککیرکہ پک
قبول ایتیمہ حکلری اکلشیاور .

چونکہ بومادہ اومذہبہدہ موافق دکل . اولہ ہیئت حکمیہ طرفینک
افاداتی بالتدقیق اصلاح ایدہ منزلرسہ تفریق ایدیوررلر . زوجہدہ
تصور وار ایسہ مہزک بر مقداری ونہایت تمامی اوزرینہ محالہ
ایدرلر . دیمک ہیچ بر مذہبہدہ یوق . اجماعہ مخالفدر . زوج
حقندہ صراحتہ غدیری متضمن اولدیننی کی صوحلی اولان زوجہدہ
جرات ورر . حکملر کسینندن مقصود ومنظر اولان امر اصلاحہ
مانع تشکیل ایدر . عقل وتجربہسی ناقص کینج برقادین زوجنہ غضب
ایتمش اولدیننی بر زماندہ یاخود خارجدن اغفال واطماع ایدلش بولندیننی
صورندہ کندیننی اصرار ایدنجہ قومیسینونک تفریقہ مجبور اولدوقلری
والدیننی مہردن فضلہ برشیریمہ جککفی بیلورسہ ارتیق صلحہ اجابت ایدریمی؟
بومادہنک مآلی زوج اصل ضلاقہ مالک ایسہ زوجہدہ مہری اعادہ ایتکہ
راضی اولورسہ زوجندن بوشامغہ مالککدر دیمکہ واریبور . شریعت
اسلامیہ بومیدر؟ یاخود مذہب مالکی بولہ میدر؟ حاشا . بوسورتلہ تفریق انلرہ
کورہ آنحق زوجک ویردیکی مہردن بشقہ بر ضرر ادعا سندنہ بولندیننی وطرفینک
مفارقندہ راضی اولوبدہ آنحق مہرک یاخود بر قسمنک اعادہ سنہ زوجہنک
رضضا کوسترمیدیکی خالدہ اولور . بوقسہ زوج ویردیکی مہرک بر قاج ثنائی
انکچون صرف ایلش ، دوکون یاغش وبعبدالزفاف آغیر اوربار ،
الماسلر ، ایچولر اهدا ایتمشدر . بونکلہ برابر ظاہرنہ کندیننی سومہمش
وبر آی کچمدن بن سنی ایستمدییہ نزاع وشفاقہ باشلامش ایسہ بونلری دہ
اعادہ وتضمین ایتیمہ جک ، اولورمی؟ یا بر قاج سنہ کچمش وزواللی زوج آبی بر
زوجہ مشفقہ ظنیلہ املاکنی دہ کندوسنہ فراغ وتملیک ایلش ایسہ بونلر زودہ
قالہ حق . قادیان ارباب نفوذ دسایندن برینک دام مکرتنہ قابیلش ، یاخود
دہا کینج ودها کوزل برنی سومش ایسہ بواہوالی دہ اکامی بیدیرہ جک؟
جبراً تفریق اولنان او زواللی انساندہ اوزاقدن سیرجیمی قالہ جن؟
ویردیکی مہری تماماً استرداد ایلدیکی کافیدریمی دنیلہ جک؟ بو تفریق
جبری ظلم اولمازسہ ظلم نصل اولور؟ شریعت الہیہ بوندن مزہدر .

صدرالمدین

« بو بحث بیتدی »

اوج رکن قویک مذاکره استحصائده معین و مشاور منفردی شیخ ادهالی کی او دورک اک بوبوک بر علاقه دانشوری ایدی .

فاتح عصری که ، برکت علم و هنر ، کثرت فتح و ظفر جهتیله سلطنت عثمانیه نیک بر دور متمیزی ایدی . ملا خسرو کی ، ملا کورانی کی ، بر چوق افاضل حضرت پادشاهک بزم و رزمنده مشاوری ایدی .

عصر سیم خان اولده ایسه فضلی اسلام مفتی الثقلین عنوان بلندی ایله معروف اولان ابن کمال او پادشاه حکیمک حضر و سفرده مستشار افکاری ایدی .

ابوالسعود افندی ایسه عصر قانونیک ارشاد عقل سلیمده نظر انتباه و کبایسته قارشی دیکلمش بر عماد پروقاری ایدی .

ایشته بو سلاطین اولین ، ملکنکرده بو صورتله اجرای عدالت واستحصال قوت ایشلردر .

دولت عثمانیه نیک - اوزمانلر علماسنک کثرتی جهتیله - بودارالملک فنا ایچنده خزینه ثروتی صرف علم و معرفتدن و سرمایه مباهاتی مقتضای عرفان اولان محاسبات و جلالدن عبارت و مدیران امور دولت همان کاملاً علمای شریعت ایدی .

زمانزده ایسه مدرسلر ، بنیان دویتک بویله ارکان اصلیه سی یقشدیره بیلیمک قوت و متانتی فایز ایتدیکندن آرتق استفاده ایدلز اولدینی ایچون آثار عتیقه کی حفظه شایان بر حالده ایدی .

استانبولده اساساً مدرسه تحصیل - بر قرن جهانہ خانہ چکوبده بر چوق فیوضات عرفان و مدنیتله زینتیاب اولمش بر عصر ذیکرک کشاد و قایمنه قدرتی ، کلمات متنوعه و مظفریات متابعه سبیله اثبات ایلین - فاتحک دور حکومتده ابتدا ایدر .

واقعا بو عالم امکانده باشلی باشنه بر دنیای معرفت وجوده کتیرمش اولان حضرت فاتحک مؤسسات علمیه سندن نشأت ایتتمش شیخ ادهالی کی .. قره خلیل کی .. ملا خسرو کی .. ملا کورانی کی ..

خضر بک کی فضائل ماهره و مشهوره لريله عالم عثمانی شرفیاب ایلتمش بعض اعظمه تصادف اولونور . بونلر قدرت خاطرک نادراً یقشدیر - دیکی خوارق فطرتدن معدود بولوندقاری جهتیله آثار شریعه کی عجائب سبعة عالم کی علمای عثمانیان ایچنده نوعلری شخصلرینه انحصار ایلتمشدر .

ترتبه معالی فاتحی اعزاز ایدر بر صورتده دائر امداد احاطه ایلین او قوجه مدرسه لر حضرت پادشاهک ترقی معرفت و نشر عدالت خصوصنده کی متانت افکارینه برر آبدہ اشتوار عرفاندر .

زده تقدیر معرفت بیاضی حضرت فاتحک کرامت عرفانندن ، و مراتب علما ایسه سلطان سلیمان قانونیک الحجات زمانندن متولددر .

کوک احصائل عالیہ ، کک مکسوبات علمیه جه متبحر و منفرد اولان فاتح ، معارف جدیده عثمانیه نیک مهد ظهوری اولاق اوزره

احداث ایلهدیکی مدارسک رسم کشادنده صدر اعظمی ایله . شیخ الاسلامیله .. وزیراسیله . . امراسیله . . حتی بوتون محبان معرفتیله برار بالذات بولونمشیدی .

حضرت پادشاه زی علمانی ، لباس فاخر سلطنته مرجح کوره رک اولیله برقیافت محترمه ایله مشتاقان معرفت آره سنده کورومش ایدی .

ایلك درسه الیوم دارالخلافه العلیه مدرسه سنک جنوف عالیه سندن درنجی سنه سنه تخصیص ایدیلان [تاجخانه] مدرسه سنده ابتدا ایدلدی .

بو حسن ابتدا ایلده - زماننک علماسی آره سنده تحدت ایدن مباحث مهمه بی فصل و حسمده حکم مطلق اولق کی بر قدرت علمیه صاحبی اولان - فاتح عالم انساننک اک بیوک بر کرسی عرفان و مدنیتیه استانبولک اک مستثنی بر موقع معلاسنده وضع ایتمش اولدی .

فاتح ، محصول عرفانی اولان مدارسک ترتیب نظاماتنه ترکستان علیادن جاب ایلهدیکی [علی قوشچی] مرخومه ملا خسرو کی ایکی

داهینک و اوزمانلر موجود اولان بر چوق اعظم علمانک همتریلله موفق اولدی .

دولت علیه عثمانیه ، تا ابتدای ظهور زندگیری حفظ حقوق عباد کی و ظائف بشریه ایچنده اعظم رایشرف اولان بر امر خیرک ایفاسنه فوق الغایه اعتنا ایدردی . بو وظیفه .. بومیزان عدل و حق - [اماناتی

اهلنه تردیح ایدیکز] ننبیه جلیل سبحانینه توفیقاً علما صنفنک یداقدارینه نمودوع ایدی . بوسبیله پادشاهلر عز .. وزیرامن .. عموماً خلق ارباب علمه - فی خدذاتهارتبه علمدن اعلی بر مرتبه اولمادیغندن -

تعریف ناطقیه صیغامابه حق درجه لرده حرمتلر اظهار ایدرلردی . ذاتاً اسلامیتده مساوات عامه اسپانی تبدیل ایدن بر قوت بوقدرره وار ایسه قدرت علم و عرفاندرکه ، انجمنه افراد آره سنده آسمانی بر امتیاز بخش ایدر . بوده وهاب کریمک فرقان میننده کی وصف سبحانینسندن متولد بر عطیه مخصوصه الهیه در .

علمای عثمانیان ایسه ، مدارس مرتبه ده علی الترتیب درسلر کوره رک و زمانلر نده جاری کافه علوم و فنونده بضاعه کامله حاصل ایلهدی که سلف صالحین حضرتنک اثرینه تمامیله اقتدا ایدرلردی .

طریق علمایه سالک اوله حق طالبین عرفان اول اهرده علمادن بر ذاتک رحله تدریسنه داخل اولورلر ، خارج درسلری عد اولونان مقدمات علوم و فنونی آندن تعلم ایدرلردی . مقدمات علوم و فنونی تحصیل ایلدیلر ، معلم اوللری اولان بوذاتک دلالت مخصوصه سبیله

مدرسیندن دیگر بر ذاتک حلقه تلمیمنه صوقوله رق داخل درسلری نامیلله یاد اولونان علوم عالییه تدریس ایلردی . دروس عالیله مذکورده بی ده بوجه ایله ا کاله موفق اولان طالبین آرتق بونکله [سخن] درسلرینه

کسب ایقت ایلتمش عد ایدیلرلردی .

[مہارس سخن] ایسه فاتح جامع شریفنک ایکی طرفنده کائن کارگیر ، فقط قورشونلو سکزمدرسه درکه بونلره [سخن ثمان] اطلاق

اولونور . فقط نجابت اخلاقیه سی مضبوط و مسلم بولونوق لازم كان طالبین علم ایچون [مدارس صحن] داخل اولوقده قولای برشی دکل ایدی . ابتدای امرده مدارس صحنك اعدادیسی حکمنده بولونان مدرسهلرده اکل علوم مرتبه ایله مک ایجاب ایدردی . اعدادی حکمنده بولونان بودارالمرفانلر ایسه طلبه علملری مدارس صحنه ایصال ایله دکاری جهته [موصله صحن] عنوانی ویرلمشیدی . اکل علوم مرتبه ایدوبده [صحن ثمان] ده صاحب حجره اولغه موفق اولان طلبه علوم ایله معلومات ناقصه اصحابندن اولایوب هریری بر جوق تالیفات مرغوبه وجوده کتیرمش ، تقوی و دیانت و کمال و فضیلت کی اشرف امته خاص بر جوق محاسن سنیه بی نفسلرنده جمع ایتمش اصحاب دهادن بولونورلردی . بو اعظمتک الیوم متداول متروکات قلمیله لی ، مغلذات عظیمه لری ، زمانزده تحصیل علم نامنه وقف حیات ایله بن اصحاب کلاک - بوقدر ترقیات علمیه نک وجوده کله سیاه برابر - تنور افکارینه خدمت ایتک قوت و مزیتندن دوشمه مشدر .

اصحاب حجره نک قلمیله مدرسهلرینک مذاکره جیلری اولوب اول وقتک اصطلاحجه بولره [معید] دینبردی . معیید عنوانی حاز اولان بو اصحاب حجره [صحن ثمان] مدرسهلرینک آرقه سنده کان اولوب اعدادی حکمنده بولونان [تمه] مدرسهلرینک طلبه یه ده تدریس علوم ایلرلردی . بولره مدرسهلرینک مدرسسه یه نقل و حرکت ایدره ک بو ترتیب ایله تحصیل کالات ایله بن طریق علما سالکیفی اصولاً ملازم اولدقلرنده اسسماری جریده دولته قید ایله بده [قاضی] اولورلردی .

علوم شرعیه و عقلیه ده اثبات ایله دیکی کمال ایله استادکل عنوان مفخرته کسب استحقاق ایله بن حضرت فاتح حکمت حکومت اوفقی بر صورتده وجوده کتیردیکی بو ترتیب تدریسیه سی ایله مرکز سلطنتی دارالتعلم عالم اولوق مرتبه سنه ایصال ایله مشیدی . بو مرتبات تحصیلیه بی زمانزده تطبیق ایتک ایستر ایسه ک :

[صحن ثمان] مدارس بر دارالفنون ، [تمه] مدارس کی [موصله] عنوانی ویرلمشدر آنلر بر اعدادی ، خارجه انشاقیلشان [ابتدای داخل] مدارس بر رشده ، [ابتدای خارج] مدارس ده بر مکتب ابتدائی حکمنده ایدی .

[صحن ثمان] مدارسی صرف متخصصین یتشدریمکه مخصوص اولدقلرنده موصله لره اکل نسخ ایله بن طلبه علوم هانکی شعبه ده بهره دارفیوضات اولوق دیلر سه صحن ثمانک اوشعبه سنه داخل اولورلردی . مملکتده صنوف مختلفه فن و علم ، تکمیل بومدرسهلرده تدریس ایدیلر ، حا کملر ، حکیملر ، مهندسلر تکمیل بودارالفیوضاتدن یتشیر ایدی . واقعا اسلاف ایچنده فاضل احمد باشا کی . مدرس عثمان باشا کی . مدرسلرکن نائل وزارت اولانلر وار ایدی . فقط بونلر علماً ، لیاقه هر ایکی مسلکده ده اثبات اقتدار ایله بن ارباب شجاعت و کالندن ایدی .

صحن ثمان مدرسلری قدوة العلماء المحققین عنواننه بحق شایان اولدقلری جهته انظار عوام و خواصده رفیع الشان ایدیلر . اوزمانلر مدرسلمک رؤسیده لیاقت صحیحه اصحابنه اعطا اولونوردی ، ترتیب وجه ایله اکل تحصیل ایله هرک ملازمت کاغذی اخذ ایدنلر بر جوق سنلر ده عام حالیه کتساینه وقف حیات و بولوندینی مسلک مقدسده رفقای عرفانه رجحان فضیلتی اثبات ایله هرک نائل رؤس اولانلرده ، ابتدای امرده آشغی درجه دیکی بر مدرسهلرینک مدرسهلرینه تعیین ایدیلوب درجه درجه مظهر ترقیات اوله بیلردی . قاضی القضاة رتبه سی کی ، قاضی عسکرلک مقامی دیکدر نائل رؤس اولوبده ترقیه استحقاق ذابسی اثبات ایدنلر منحصراً واستانبول کی ، ادرنه کی بلاد جسمیه قاضیلقلری ده رتبه تدریس احراز ایله بن بومشاهیر جلیل القدرک وجوده لرله مشرف و مفتخر ایدی . علمایه قارشی بویوک ، کوچک هموما خلقک کولکلرنده حرمت و محبت مکنوز اولدقلرندن موالی و قضاة بی وجه بلای عزله اوفراد ملازمدی . علما ایسه بونیلای فایزک مراتب عز و وقارینی علمک درجات کالنده آرادقلرندن اون بشر ، یکره بشارسنه مدته قالد . قاری مأمورینلرنده اجرای احکام عدالته اعتنا ایلرلردی . انفصاللری ایجاب ایدنلرده رتبه علمک علوقدرینی تجیلاً مستوفی معاش ایله تقاعد ایدیلرلردی .

ایشته فاتح دوری دولت ایچون منتهاسی بر جوق نیر معالی به واصل اولور بویله برباب نجاتی کشاد و دور قانونی ایسه انتضای حال وزمانه کوره مدارسده بر جوق اسباب ترقیات و تمذیلاتی احضار واجرا ایله برابر مراتب علمیه بی ایلا و ایجاد ایله مشدر .

عصر سلیمان قانونیسه اردوی هابونجه زیاده مقدارده طیب و جراح کی هیات صحیه و مهوریت ملکیه جه ده شه او مقدارده مهندسه احتیاج عظیم حاصل اولدقلرندن سلیمانیه جامع شریفی جوارنده اطبا ایچون خاصه بر طیب مدرسسه سی انشا اولانک یاننده ده بردار الشفا بنا ایدلدی . آتی بیک بوقدر سنه ک عالم انسانیتده بر روایت تاریخیه به نظراً ک اول وجوده کتیریلان دارالشفا بو بشاردرکه هر طاشی عثمانیلرک هیچ بر ملته نصیب اولمایان فرط شفقت و کثرت حسنات و علویاتنه ایدی برلسان حال کسله مشدر .

سلیمان قانونی : دنیاده موجود میانینک صایع معماریه جه اک کوزلرلرندن معدود اولان معبد مبارکنک جوارنده دوت مدرسسه جسمیه وجوده کتیردی . بونلر عظمت نمون اولان سلطنت سلیمانیه نک علم و فن نامنه تأسیس ایدلمش دوت رکن عظیم کالانیدرکه الآن دوکمه جیارده انظار ابتصاره قارشی ارائه فیض و عرفان ایدر . حضرت پادشاه بونلری فنون حربیه نک مقدماتی اولان علوم ریاضیه نک تحصیلنه تخصیص ایله دی . ینه او معبد مقدسک تماماً یتشکا هنده برده دارالحديث انشا اولونورق زمانزده اولدقی کی زمان قانونیسه متخصصین بووجه ایله بوس بوتون تفریق ایدلدی .

دارالحديث مدرسي، علماً، قداماً مدرسین، وجوده نك اقدمي هد اولونوردی. بر طاقم مدارس ایسه مدرسه سلیمانیه نك اعدادیسی اعتبارنده بولوندیغندن بولنده [موصلة سلیمانیه] عنوانی ویرلدی .

ابتدای داخل وابتدای خارج مدارسنده ا کال معلومات ایله بن بر طاب عرفان طبیعات کی . . ریاضیات کی . . طبابت کی علوم عقلیه تحصیل ایده جکسه موصلة سلیمانیه [سلیمانیه تمهارینه] ، ادبیات عربیه کی . . فقه کی . . کلام کی . . علوم شرعیه تحصیل ایله جکسه [فاتح تمهارینه] داخل اولوردی . بوقاریده بللماسیه عرض ایله یکی وجه ایله جریده دولته ملازم عنوانه استحقاق آنجق تمه ماذونیننه خاص ایدی .

دور قانونی وسعت ملک . . کال سلطنت اعتباریله دولته منتهای اقبالی و اشواق ظفر واجلال زمان مناسبیله نظرلردن مستور قالان بعض احوال ناجا طولانیسه ده انحطاط آینک مقدمه زوالی ایدی . فقط اوزمانار مدرسه لر بو انحطاطدن حس ایدلز درجه ده متاثر اولشلردی .

حضرت فاتح بنا کرده سی اولان مدارس عثمانیه ده سید شریفک آثار سنیه سندن اولان حاشیه تجریدی شرح موافق کی [درسارک او قوتدیرلمه سی] تفسیر اتمش ، وقفیه مشهوره سنه ده [قانون اوزره شغل اولنه] فرمان حکیمانیه بو فکر سلیمنک تأیید و دوامنه آرزو کوسولوش . سلطان سلیمان قانونی دور اقبالی متعاقب ایسه [بودرسلر فلسفی اندر] ادعای ناجا سیله صحن ثمان پروگراملردن طی اولونمش ، ویرلینه [هدایه کی . . ا کمل کی] درجه تالیفه ده عدا اولونان درسار اقامه ایدلمش .

استطراد

مشهور درکه ۹۸۷ تاریخنده تقی الدین مصری طوپخانه نك اوستنه تصادف ایدن ذروه جبلده بر رصدخانه وجوده کتیر مشیددی. جهان غیبک کشف احوالنه بورادن اطلاع ایدیلدیور اعتقادیه بو اثر بدیع بر طاقم تعریضات ومانعانه اوغراددی. حتی وقتک شیخ الاسلامی اولان ذات رصدات ایله اسرار فلکیه به اطلاعی مشوم عد ایده رک بویله بر بنای معرفتک اورته دن قالدیرلمه سی در دواته عرض ایله دی. عرض واقع شایان قبول کورولدی. قبودان قلنج علی پاشایه هان قطعی المفاد بر خط شریف یازلدی ، سیرکوا کی وظل ارتفاع شمسی تعیین ایچون بر جوق هم نرله وجوده کنیربان اوتار و آثار سائره کاملاً تخریب اولوندی . تدقیقات ریاضیه نك محصولات ونتاج نافه سنه محل تطبیق اولق اوزره نظر عرفان اوکنه قورلمش اولان بویله بر بدیعه فن اعماره یاقیشه حق بر ادعای باطل قارشیشنده محو اولوب کیندی .

انتهای استطراد

دولت عثمانیه غیرت و شجاعت خصصتار یله ایکی یوز بو قدر سنه ایضای خدمت ایله بن یکی چری اوچاغی ، فرهاد اغا نامنده کی حیثی بر

مرد فدا کاره خائف اولان یوسف اغا اسمنده کی بر متبصصن ریا کارک [اغا چراغی] نایله کشاد ایله دیکی بر مکتب زدانله ناصل انقراضه اوغرادلمش ایسه ۱۱۰۰ تاریخلردن بر آرزو کر لری که ، کور بیلرندن عموجه زاده حسین پاتانک مسند صدارتدن استعفا صوریه انفصالنه وسلطان مصطفای نایینک خواجیه سی شیخ الاسلام فیض لله افندی نك افراط اقبالنه تصادف ایدر، طریق علم ساده ده [زادگاناق] منفی کشاد اولونورق دولته بنیان اصلینتی وجوده کتیرن مدرسه تحصیلاننده کرکی کی تدنی مشاهده اولونمغ، بائلادی . بر حاله که، زادگان علمانک - ادها رحم مادرده ایکن قبل رحماندن او قودولوش کی - طوغدقلری کونی بشیکلر نك باشلرینه نظر بونجی قیلمندن رؤس تدریس آچیلردی .

وقتیله بدی باشندن یتیمش یاشنه قدر مدارسده تدریس وتدریس فنونه حصر حیات ایده رک استمداد کالاتمه طبیعتک فوقه چقمق قدرتی اظهار ایله بن ایقت صحیحه اضحایی مقامنه بر طاقم نادانلر قائم اولدی .

سلیمانیه مدارسنک بناسندن سوکره مدارسک وظائف مخصوصه سنه نظر آ مراتب مدرسین اون ایکی درجه اعتبار اولونمشدر :

ابتدای خارج - حرکت خارج - ابتدای داخل - حرکت داخل - موصلة صحن - صحن ثمان - ابتدای آلمشلی - حرکت آلمشلی - موصلة سلیمانیه - خواص سلیمانیه - سلیمانیه - دارالحديث .

موصلة سلیمانیه ایله آنک فوقنده بولوناناره کبار مدرسین اطلاق اولونوردی که بو طریق ایله اعجابی مولویه نائل اولورلردی .

موصلة سلیمانیه نك آت طرفنده کیرده ایکی صنفدر : بری ، صحن ثمان ایله آنک اوست طرفدر . دیکری ، موصلة صحن ایله آنک ماذونیدر .

نچشیه کونلری مدرسینک شیخ الاسلام افندی ایله کوروشمه لری اصول متخذه ایچانندن اولدینی جهته یوم مزبوره [ملازمت] کونی اطلاق اولونوردی .

شیخ الاسلام افندی بی زیارت کیدن مدرسیندن صحن ثمان ایله آنک مافوقی اولانار، حضور شیخ الاسلامی به داخل اولونجه به قدر مخصوص بر اوطه ده اقامت ، موصلة صحن ایله آندن آشغی درجه ده بولونانلر صفه ده استراحت ایدرلردی . وقت قبول حوال ایدوب ده هیاتجه شیخ الاسلام افندی نك حضورینه داخل اولدقلری زمان دارالحديث مدرسی جهله سنه ریاست ایدردی .

« یتیمه دی »

دارالخلافه مدرسه سی ادبیات عثمانیه معلملردن طویچی قائمقاملندن متقاعد

محمد امین